

Zărandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

APARE SUB CONDUCEREA COMITETULUI:

C. SPOREA, dir. școlii Normale Deva,
I. INDREI protopopul Zărandului,
V. PETRESCU-LIVADEA, inginer de Mine Brad,
I. SĂNTINBREANU, învățător fost rev. școlar.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei.
Instituțiuni și bănci 150 lei.
Muncitorii minieri 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

REDACTOR RESPONSABIL:
G. E. CAMBER

Importanța Sindicatelor profesionale și muncitorești.

S'a constatat că atunci când mai mulți indivizi, cari exercită un același fel de meșteșug sau profesiune, se asociază între ei, formând o asociațiune, cu scopul de a-i reprezenta și a lupta în comun, condițiunile de muncă și trai ale membrilor acestor asociațiuni se îmbunătățesc.

Legiuitorul nostru înțelegând deosebita importanță a legiferării asociațiunilor profesionale și muncitorești, a adus în privința acestora în anul 1921 o lege care le reglementează.

Asociațiunilor muncitorești și profesionale legiuitorul le-a dat denumirea de sindicate.

Această lege asupra sindicatelor profesionale și muncitorești precum și recenta lege asupra Camerilor de muncă, constituie unele din reformele sociale cele mai importante ce s'au realizat până acum la noi.

Lucrătorul, de cele mai multe ori, lipsit de experiență și mijloace materiale, era forțat să primească condițiunile grele și câteodată chiar umilitoare ale patronului, ce acesta îi dicta prin contractul de muncă, fără ca să poată reacționa.

De o parte: patronul, de cele mai multe ori fiind bogat, era sfidător, iar de altă parte: lucrătorul, timid și sărac, era gata să primească orice condiție a patronului, pentru a-și agonisi bucata de pâine pentru sine și ai săi.

De aici rezultă o inegalitate între patron și lucrător.

Asociațiunile profesionale și muncitorești prin solidaritatea de interese ce leagă strâns laolaltă pe toți membrii între ei, caută să anihileze această inegalitate. Iar legea Camerilor de muncă, prin intervenția Statului, cu rol mai mult de arbitru, caută să completeze aceasta.

Trebuie însă ca un sindicat profesional sau muncitoresc să fie negreșit seamă și să urmărească numai: să servească interesele economice, culturale și morale ale membrilor săi, fără de nici un amestec cu chestiunile politice. Dar aceasta nu poate reuși fără deplina solidaritate dintre membrii săi, susținând cu toții juste revendicări și năzuinți, care tind la îmbunătățirea condițiilor lor de muncă. Desigur pretențiunile și revendicările muncitorilor trebuie să fie juste și echitabile, ținându-se seamă de greua situație economică de astăzi și de fiscalitatea excesivă cu care lovește Statul atât pe industriași, comercianți, cât și pe simplii meseriași.

S'a întâmplat însă o adevărată nenorocire pentru viața acestor sindicate și deci cu repercursiune și asupra membrilor lor și mai cu seamă asupra ordinii sociale și anume: s'a incubat politica în aceste sindicate, cari ar fi trebuit să rămâie numai ca organe de apărare și armonizare dintre capital și muncă. În special frunțașii partidului Socialist și Comunist au urmărit să ajungă și'n fruntea diferitelor sindicate profesionale și muncitorești, găsind teren prielnic, din cauza mai cu seamă a greutăților materiale, au căutat să speculeze de

cele mai multe ori buna credință a lucrătorilor, pentru a putea parveni în politică, uitând repede pe sprijinatorii și prietenii lor.

Legiuitorul când a întocmit legea sindicatelor profesionale și muncitorești s'a gândit numai la interesele pur economice, intelectuale și morale ale lucrătorilor, cari trebuie să fie ținți ori cărui sindicat, fără nici o legătură cu chestiunile politice.

Moși cu tulpice...

Din această cauză de multe ori muncitorimea a fost condusă pe căi greșite, agitată de către agenți provocatori, pescuitori în ape turburi cum e nefericitul caz dela Atelierele Centrale C. F. R. Grivița — București, când autoritățile au constatat amestecul elementelor

comuniste de peste Nistru, parte din muncitorimea dela aceste ateliere, lăsându-se condusă la acțiuni nechibzuite de către dușmanii țării noastre.

Din fericire cazurile acestea sunt rare, deoarece muncitorimea română este conștientă de nesfârșitele greutăți prin care trece Statul nostru. Sindicatelor muncitorești trebuie să caute a apăra interesele membrilor săi, însă aceștia să fie oameni de ordine și mai presus de toate: buni români.

Sindicatul independent al muncitorilor minieri: „Crișul Alb”, cu sediul în comuna Crișcior, județul Hunedoara, înființat de curând și noul Sindicat al muncitorilor dela atelierele C. F. R. — Cluj, cari au ca deviză: naționalismul rațional și constructiv, sunt exemple vii despre nesfârșita dragoste de țară ce arată membrii muncitori ai acestor sindicate, cari își dau seamă că țării noastre în împrejurările de astăzi, mai mult ca ori când, îi trebuie pentru consolidarea sa, liniște și ordine. Patronii asemenea trebuie să-și dea seama că numai prin cercetarea îndeaproape și prin luarea în considerație a dreptelor revendicări ale muncitorimii, ce are angajată în lucru, se poate ajunge la armonizarea intereselor ambilor părți, scopul final fiind progresul națiunii noastre, pe toate tărâmurile. **Dimitrie Zapan** avocat — Brad.

Pliviți-ne ogorul.

În curând soarele va desmorți pământul dându-i viața, ca să răsără din inima lui covor verde de mătasă, ca să îmbrace luncile, câmpiile și grădinile în frunziș verde și să le coloreze în mii și mii de culori, înveselind firea. Ogoarele, odinioară înzepezite, vor da la iveală peria deasă a grâului de toamnă, se va înegri de brazde negre înșămânțate, iar plugarii veseli vor pleca cu răsărit de soare, să le frământă cu mâinile lor, în speranță că la toamnă hambarele vor fi mai pline. Va crește grâul mândru, să stea soarele în loc, dar va crește și neghina căutând să-l înăbușe. Și atunci plugarul îl va plivi. Va rămâne în urmă firile de grâu curate, legănându-se încetișor la bătaia vântului.

...Trec vremurile lăsând în urma lor amintirea unor oameni buni, ce au muncit o viață numai și numai pentru binele țării și au înlăturat cu dibăcie neghina ce-i înăbușă.

Vremuri ce de multe ori, au lăsat în urmă amintiri de lacrimi, de sânge și de oameni ce cu scutul în mână au supt din vlaga noastră și a tuturora. Și dacă povestea se repetă și astăzi ne

întrebăm: „Suntem în stare să ne curățim neghina ca mândrul plugar din ogorul său?”

Plugarul ce-și caută de ogor, funcționarul ce-și îndoaie spatele tușind sec la biroul său, muncitorul fără lucru, comerciantul român în așteptarea neprevăzutului faliment, muncesc, muncesc din greu să înlătore din cale nevoile ce vin în puhoi de apă. Și tot aceștia dau, dau pentru bugetul țării, pentru nevoile acestei țări, pentru fericirea ei, biruri grele. Și totuși nu le pasă, doresc fericirea patriei... Și mulțimea aceasta muncitoare ține în sânul ei, trântori ce se desfătează privind sudorile de pe frunți și se mulțumesc doar cu nimicurile de milioane, cu petrecerile, mâncări și traiu împărătesc. Infipti în slujbe și demnități, dintr'un condei, bag prin buzunare sute de mii, dacă nu milioane. Te înfiori de ceva drăcesc, când literile mari și negre a ziarelor vestesc fraude dela ministru până la cel mai umil funcționar.

În loc să se cumpere instrumente medicale pentru spitale și bietele infirmerii din întunecatele sate, se bagă pur și simplu banii în buzunar. În loc ca să faci anchetă și să afli hoțul, te

asociez cu hoțul, dat în vileag și pleci la gară cu geamantane pline de bani — în loc de dosare!

Și în loc să-ți păstrezi demnitatea câștigată poate cu muncă, te alături de niște bandiți (în foteluri) și-i ajuți să fure banii tuturor. Te alături de jidani umflați ca lipitorile de sângele nevinovat și-i ajuți să se îmbogățescă.

Banul îi ochiul dracului și cine-i slab de fire, apoi nu-i așa ușor să scape de dânsul. Venit în visteria țării, scaldat în sudoarea contribuabililor întră în vârtejul articolelor, aliniatelor și fondurilor secrete după toate formele, până când tot după toate formele ajunge în buzunarul acelor puși mai mult... de formă. Și cum aceștia n'au cunoscut ce înseamnă a fi țaran, să te scoli cu noaptea în cap și să vii seara acasă frânt de oboseală, n'au simțit, sau n'au avut sudoarea săteanului și n'au înghițit praful de batoză la treerat, nu știu ce înseamnă să ai un ban în buzunar — să-i zicem așa de nițică cheltuială.

Și cum aceștia, nu se stăpănesc în fața banului strâns în visteria țării, apoi trebuiesc stăpâniți de noi, ce știu ce înseamnă să dai un bir pentru țară. O cere nenea Ion și baba Floarea când îi plătesc perceptorul cu țoala de-a spinare! O cere pământul pe care trăim, o cer toți aceia, ce-și fac din slujbă și muncă un apostolat al vieții! Ca pe vremea lui Cuza să strige în zi de piață: „Cine o face ca mine, ca mine să pățească!“! Să cutreere terenurile cu santinela la spate și cu geamantanele pe umăr, — comoara visurilor lui — să strige, să se roage de ertare în plină piață, ca să fie scuipați și huiduiți de orice călători. Și apoi legați în fiare să le putrezească ciolanele în temnițe grele. Țara aceasta mândră, bogată și binecuvântată de Dumnezeu adăpostește oameni cinstiți și economi — oameni ce port în suflet respectul pentru avutul țării. Avem miniștri ce luptă cu greutatea zilei, ce plămădesc în ani fericirea țării. Avem muncitori intelectuali, ce în modestia lor, abia știu că mai trăesc, avem funcționari ce păzesc avutul țării cu ordine și conștiințiozitate și avem suflete ce trăesc, muncesc numai pentru noi și țara noastră. Și atunci cum să nu smulgi din rădăcină neghina!? Acel, ce nu știe să respecte avutul țării, ce crede că-i mai ușor să te îmbogățești pe spinarea contribuabilului, decât pe munca ta, nu merită milă.

Cruzimea omenească să-l urmărească până în mormânt. Astăzi când banul se câștigă atât de greu, când atâta lume muncește cu lacrimi, funcționarul sau demnitarul ce se agață numai de un bănuț, nu mai poate cere să aibă dreptul la viață. Și dacă aceasta ni se pare prea crud, priviți o clipă jos, jos, acolo unde pâinea se udă în lacrimi.

Conducători, în mâinile cărora vă stă puterea și fericirea țării noastre, pliviți-ne ogorul și asta cât mai curând!...

Gheorghe Atanasiu, prof.

Războiul economic al patriei.

Trecem prin timpuri extrem de grele căci criza economică, stăpânitoare a întregii lumi, n'a iertat nici țara noastră.

Statele au ajuns ca — pe lângă războaiele de sânge — să poarte între ele, cu foarte multă îndârjire, un nou soi de luptă care se pare că nu ucide pe nimeni și care, totuși, nimicește existența multor popoare, făcând mai multe victime, adeseori, chiar de cât războiul de sânge. În lupta economică multe țări au ieșit învinse, devenind tributare altora, fără a se fi văzut nici măcar cea mai mică ciocnire sângeroasă în câmp deschis. Ele au fost cucerite economic, pe nesimțite, de statele cari, prin cuminența și desvoltarea lor economică, au cules laurii isbândeii în marele războiu economic al lumii.

Știm că, din cele mai vechi timpuri, începând cu lumea antică, e cunoscut războiul ucigător, între diferitele popoare, războiu în care, pentru nimicirea dușmanului, s'au folosit, după cum se folosesc și azi, diverse feluri de arme. În măsura în care aceste arme s'au perfecționat războaiele au devenit mai periculoase, iar isbânda a fost de partea aceluia care — pe lângă o armată disciplinată și bine instruită — a avut armele cele mai multe și mai perfecte.

Și dacă, pentru a ajunge la isbândă în războiul de sânge, ne trebuiesc arme perfecte, mijloace bine cumpănite, bine alese de către conducătorii statului, nu este mai puțin adevărat că și în războiul economic, în care suntem angajați de 14 ani, trebuia să găsim și să punem în practică toate mijloacele posibile pentru a nu fi cuceriiți economic.

Ori, situația în care ne aflăm este proba evidentă că suntem pe punctul de a pierde victoria fiindcă, sau n'am voit să luptăm, sau comandanții noștri n'au înțeles să folosească la timpul oportun, armele cele mai potrivite, în vederea câștigării bătăliei.

Cari sunt acele arme, preconizate de economiști și nebăgate în seamă de politicieni, de marii teșchetari ai împrumuturilor noastre de stat, arme, a căror întrebuintare chibzuită

ne-ar fi pus în sifașia fericită de a culege laurii isbândeii? Sunt pe de o parte: **muncă, producție și export mult**; iar pe de altă parte: **restrângerea consumațiunii și import puțin**. În realizarea acestor cinci lucruri consistă consolidarea noastră economică, cu urmarea firească, logică și necontestată a urcării leului nostru.

Asupra necesității muncii, producției abondente, a exportului mult și a restrângerii consumațiunii nu insist întrucât oricine poate bănuși că sunt mijloacele cele mai eficiente de luptă, pe terenul economic. Voiu spune câteva cuvinte despre al cincilea punct: **restrângerea importului**. Este adevărat că restrângerea importului presupune o scumpire a articolelor de import, dar tot o astfel de măsură ne împinge la restrângerea consumațiunii, la o economie forțată și, aici e locul s'o spun, cel mai bun remediu este cumpărarea sau chiar abținerea față de tot ce se cheamă marfă streină, venită de peste hotare.

Desigur principiul: „export mult și import puțin“ este foarte sănătos, dar aceasta se poate numai în timpuri normale. Ori, la noi, dela războiu încoace, lucrul s'a petrecut tocmai de-a 'ndoaselea: import mult, export puțin. Ași putea înșira cifre foarte caracteristice și sugestive dacă spațiul acestei gazete mi-ar permite. Mă mulțumesc să spun doar că, în timp ce criza se manifestează cu toată intensitatea, în toate domeniile vieții economice, din țara noastră ies un miliard și două sute de milioane lei anual, pentru importul mătsurilor.

Am credința că salvarea noastră stă — în primul rând — în mâinile noastre, căci chestiunea ridicării leului este o chestiune de solidarizare a întregului popor român în a munci și a suferi, refuzând pe cât e posibil ori ce fabricațiune streină. Pentru aceasta se impune o continuă propagandă de luminare a maselor populare în acest sens și în direcția raționalizării agriculturii și a creșterii vitelor, principalele noastre bogății naționale.

M. Buloiu — Deva.

Politica, plaga satelor.

Săptămâna trecută la Baia de Criș, a fost o adunare politică a sătenilor din Valea Crișului Alb.

Cu nimic deosebită de obicinuitele adunări politice, a ținut să se conformeze și ea — deși poartă numele de „partidul plugarilor“ — obiceiului de a fi un mijloc de noi dezorientări a sufletului săteanului.

Și această adunare a făcut să se vadă că numai politicii se datorește, în cea mai mare parte, cauza tuturor metehnelor ce au început să se cuibărească în sufletul țaranului.

Țaranul e dezorientat complectamente. E un desechilibrat sufletește.

E destul să te apropii de un sat și să observi. Vei găsi într'adevăr stări îngrijorătoare. Vei înțelege că nu mai avem decât un pas până ce vom ajunge în prăpastia pieirii.

Când îți ameninți preotul sau învățătorul (cum s'a întâmplat în comuna Zdrapț), când mergi la petrecere cu cuțitul la brâu, de mărirea celor de măcelărit porci, când omori doi oameni (Luncoiu) numai din plăcerea de a vedea sânge, când ameninți jandarmul (Brad), etc., etc., nu sunt fapte destul de semnificative?

Demagogia potaei de politicieni ignoranți, începe să-și vadă roadele.

Unde e liniștea cu viața patriarhală de odinioară a satelor noastre, când nu știa ce-i politica și cu ea toate relele ce le-a adus?

Altădată Dumineca era petrecută în Casa Domnului, iar după amează la școală;

altădată, în sat, nu se știa ce sunt clevetiriile și frecuşurile politice, satul nu era desbinat în tabere politice; bătrânii erau respectați, iar cuvintele învățătorului sau a preotului erau litere de evanghelie pentru sătenii lor. Astăzi, cărciuma și casa primarului sau a altui mititel politic sunt pline de clevetitori, care alimentează — pe staroste — cu informații, cari contribuiesc la întărirea luptei fratricidă, la întărirea urei de moarte între consătenii din diferite partide politice.

Ori cât de antidemocratică ar fi socotită, o lege care să scoată oarecum satele din vârtoarea politicianismului ar fi bine venită.

S'ar salva ce bruma a mai rămas ne cuprins de putregaiul politic.

G. E. Camber

Doriți să fiți bine servit?

Doriți să aveți o mâncare gustoasă la masă... și totuși efină?

VIZITAȚI

Restaurantul „NAȚIONAL“
BRAD — și vă veți convinge.

Foloasele albinelor.

A fost o vreme și nu sunt nici 40—50 de ani de atunci, când mai fiecare sătean ținea împrejurul casei, sau la adăpostul pădurilor, stupi cu albine, care făceau să curgă mierea și ceara până dincolo de hotarele țării noastre.

Din an în an însă, numărul stupilor s'a împușinat; iar azi trebuie să colinzi 4—5 sate, ca să dai de vre'un bătrân care să se mai indeletnicească cu creșterea albinelor. În anul 1873, aveam în țară peste trei sute de mii de stupi; în 1887, scăzuseră la 230 de mii, iar acum zece ani abea se mai găseau 168 mii de stupi.

Cu toate acestea, la noi în țară, se putea merge foarte bine albinelor. Dacă la câmp s'au desțelenit livezile și crângurile și s'au împușinat florile, la deal și la munte avem flori multe și de toate felurile, care pot să hrănească albinele din sute de mii de stupi.

Albinele aduc foloase de multe feluri. Mierea și ceara, ce ni le dau, pot să îndeștezele trebuințele și să mărească cu câteva sute de mii de lei venitul unui sătean. Cu o muncă și cu un capital de nimic, băgat în stupi, săteanul poate să-și asigure un câștig de 30—40 la sută. Acest câștig nu e de disprețuit, căci nu știm dela care meșteșug putem dobândi 30—40 la sută câștig. Dar când creșterea albinelor o facem cu chibzueală și cu știință, în ulcie de cele bune și cu unelte ce ni le pun azi la îndemână cei știutori în creșterea lor, câștigul e mai mare. Astfel într'o carte despre albine, se spune că în 1896, un stupar a rețezat dintr'un singur stup, cu 2 roi în el, 110 Kgr. de miere, pe care a vândut-o cu un leu și douăzeci de bani Kgr. Acest stupar, dela un singur stup, care costa 90 de lei a scos 134 lei. Un profesor dela o școală normală din Franța are opt stupi, care costă, cu unelte cu tot, 359 lei. În 1900 a luat dela acești stupi miere, roi și vin de miere (hideomel) de 188 lei. La un capital de 359 lei are un venit de 188 lei, adică 23,50 de stup. Un plugar rareori prindea mai înainte 188 lei de pe un hectar de porumb, și cu câtă muncă!

Apoi o stupărie de câțiva stupi nu cere loc mult. Prin alte părți, în lipsă de loc, unii așează stupa în magazii, în hambare. Un stupar anume Ch. Muth, din Cincinnati (America), oraș mai mare decât Bucureștii, și-a așezat 22 stupi, sus pe acoperișul casei, care era în mijlocul orașului, și într'o vară a luat dela fiecare stup câte 90 Kgr. de miere. Această miere a fost culeasă de albine, numai de pe floarea de trifoi alb, în 26 zile.

Unii oameni și-au făcut chiar o meserie din albinărit și se bucură de venituri bune dela el. În alte țări sătenii trag frumoase venituri din albinărit. În anul 1896, în Franța, mierea și ceara luate dela albine au fost prețuite la 15 milioane și jumătate lei; în Germania la 24 milioane lei; în Spania, la 23 milioane; în Austro-Ungaria la 11 milioane; Olanda, Belgia, Grecia și Danemarca, țări mult mai mici decât a noastră, produc miere și ceară, dela un milion și jumătate până la 2 milioane de lei pe an. Mierea și ceara, produse de albinele din țările Europei, erau prețuite în 1896, la 88 de milioane lei pe an. Când ne putem spori venitul mai fără nici un capital și cu o muncă de nimica, pe care o putem face printre picături, de ce să lăsăm să se piardă fără folos atâta miere și ceară, pe care albinele le-ar aduna din flori și să nu ne prăsim câțiva stupi?...

Pe lângă folosul bănesc, ce-l tragem de pe miere și de pe ceară, albinele mai aduc foloase mari sămănăturilor și pomilor. Imprejurul unei stupime, câmpiile și livezile de pomi, cutreerate de albine, dau totdeauna rod mai mult și mai bun. Un francez învățat a scris o carte, în care ne dă multe pilde despre foloasele ce le trag pomii și unele sămănături dela albine. El ne spune că în tineretea sa, tatăl

său avea o stupină și totdeauna pomii cădeau de poame. După o lipsă de 40 de ani de acasă, când s'a întors să vadă locul părintesc, n'a mai găsit stupina, dar nici pomii nu mai făceau roadele cum le știa el. În livezile vecinilor, pe unde umblau mai înainte albinele, a văzut același lucru: poame puține și proaste. Un stupar arată că într'un sat, în care trei ani nu s'au văzut albine, merii cădeau primăvara de flori, dar nu legau nici o poamă. Cum s'au adus câțiva stupi, pomii au început să lege rod.

În Australia, oamenii strămutați acolo din Europa, nu puteau să prindă sămânță de trifoiu roșu, cu toate că trifoiul înflorea din belșug. Au adus albine și trifoiul a început să facă sămânță. Cultivatorii au băgat de seamă, că la coasa întâia găsesc mai puțină sămânță de trifoiu roșu, de cât la coasa a doua. Pricina s'o căutam tot la albine. Trifoiul, crescut după coasa întâia, e mai mult cercetat de albine. Un învățat mare, anume Darwin, a făcut mai mulți ani de arândul încercări, care numai lasă nici o îndoială asupra foloaselor ce le aduc, insectele, la legarea roadelor. El a semănat trifoiu și rapită împrejurul stupinei și, când au înflorit aceste plante, el a acoperit câteva flori cu o pânză subțire și rară (cum e tifonul), care nu lasă albinele să umble la aceste flori; a numărat apoi sămânța legată de flori acoperite și pe cea legată de florile neacoperite, din care albinele au supt mierea. În 20 de gogoși de trifoiu, ale cărora flori rămăseseră neacoperite, a găsit 2.290 de semințe; iar din 20 de gogoși, rodite de florile care fuseseră acoperite, numai în 6 a găsit puțină sămânță; 14 au fost seci.

Asemenea încercări putem să facem și noi. Dacă am acoperi o rămurică cu flori de zarzăr, de persic, sau de alt pom, cu o pânză subțire, vom vedea la legat, că chiar dacă pomul întreg ar fi plin de poame, ramura acoperită va rămânea fără roade, sau va face roade puține și proaste.

Dar albinele mai aduc folos și prin aceea că împiedecă înmulțirea gângănilor care strică poamele. S'a dovedit că albina, pătrunzând adânc în floare, scutură jos ouăle puse de fluturi în florile de măr, ba că dă jos chiar vermii care au ieșit din acele ouă în floare și care mai târziu vor intra înăuntru poamelor.

S'a mai băgat de seamă, că rapita, care e mai aproape de o stupină, e mai puțin năpădită de purici. Se vede că, prin clătinarea ce o pricinuesc plantelor și prin baterea aripelor, albinele turbură liniștea puricilor și împiedecă înmulțirea lor.

Pe lângă folosul bănesc ce-l dau, albinele mai vin dar în folosul plugarului, sporindu-i recoltele multor sămănături și ferindu-i-le de stricăciunile ce le pricinuesc unele gânganii. Pentru toate aceste însușiri, albina e mult prețuită în alte țări.

În multe țări din Europa și din America, cei care se indeletnicesc cu stupăritul, au înființat societăți de stupari; se adună adeseori și țin între ei sfaturi pentru înaintarea stupăritului; tipăresc gazete, în care arată toate îmbunătățirile și născocirile ce se fac în creșterea albinelor; fabrici mari se indeletnicesc numai cu afacerea de unelte de stupărie, cum sunt: stupi sistematici, tipare pentru făcut faguri, mașini de scos mierea din faguri și altele; sunt apoi negustori de albine, care vând și cumpără albine de diferite neamuri vând roi, măci, uleie, faguri făcuți cu tiparul, ș. a. În acele țări, numărul stupilor și al stuparilor sporește în fiecare an. La noi, cum am arătat la început numărul stupilor se împușinează mereu cu toate că avem cu îmbelșugare tot felul de flori care să dea miere și ceară, să curgă și peste hotare ca și mai înainte, și cu toate că sătenii ar putea să-și găsească în creșterea albinelor o indeletnicire lesnicioasă și plăcută, care să le sporească câștigul ce-l au din munca câmpului.

Din „Călăuza Stuparului”
de Nicolaescu și Stoinescu

Glume.

Economie de timp.

— D-le șef, v'ași ruga, să-mi dați trei zile concediu, vreau să mă însor.

— Așa? Dăunăzi ai lipsit trei zile pentru că aveai gripă, acum vrei să lipsești iar trei zile pentru că te însori; bine D-le! de ce nu te însori când ai gripă? căci ai face economie de timp.

Căsnicie modernă.

— Ce zice nevasta ta când vii așa de târziu acasă?

— Nimic, ea vine și mai târziu!

Cine e stăpân?

— Papă, afară este un om și vrea să vorbească cu stăpânul casei.

— Du-l la mama ta.

B. Yrem.

Țiganul și botezul.

Un țigan anume Corbea, dorea să boteze și el un copil, ca astfel să ajungă naș. Tocmai se întâmplase să nască femeia vecinului și neavând naș, îl puse pe țigan.

Când la botez îl întrebă popa: „Lapezi pe fiul tău de satana?” Țiganul răspunde: „Nu părinte, nu-l lapăd că numai pe ăsta îl am”.

Radu

Sfaturi practice.

Impotriva muștelor la vite.

Se recomandă ca leac bun pentru a scuti vitele de supărările ce le pricinuesc muștele vara pe călduri, următoarele rețete. Ferbem frunză de nuc cu oțet, și cu zeama asta, firește căldică, ungem vite pe părțile unde mai ales se așează muștele și o supără. Sau: Luăm o parte acid de carbon (din farmacie) și 8 părți ulei de mac și le amestecăm bine. Cu aceasta ungem vite pe locurile unde o supără mai rău muștele, și ea va avea pace de ele. Ungerea ori cu una ori cu alta din aceste leacuri, e bine să se facă în fiecare dimineață, sau cel puțin la 2—3 zile odată.

(Revista Albina).

Curiozități.

Unde își are originea nodul în batistă.

Nodul în batistă știm că-l facem spre ținerea și amintirea unui lucru. El își are originea în China și datează de multe mii de ani. Iată povestea lui:

Înainte de invenția (descoperirea) scrisului, cu 3000 ani înainte de Cristos, Chinezii — a căror țară se numea Imperiul ceresc — ca să-și amintească faptele însemnate, se serviau de niște sfori lungi înodate. Felul acesta de a scrie e foarte înapoiat. Însă ei se pricepeau să exprime faptele cele mai însemnate prin diferitele noduri artistic rediate.

Cea mai veche istorie a Chinei e compusă numai din sfori înodate. (Conservate cu mare îngrijire).

Însă după anul 3000 (în. C.) împăratul chinez Tschang-Ki, a inventat primele litere chineze.

Deci scrierea cu noduri fu părăsită. Se mai menține doar „nodul în batistă”, care e răspândit și în Apus, inclusiv țara noastră.

Ion Blăgăiță

Comunicări ² din trecutul comunei Baia de Criș sec. XV.

(Continuare).

S'a găsit o publicațiune emisă în Sebeșul Săsesc la 1 Maiu 1451, prin care urbanul, veniturile din minerit, urbaniul Băii de Criș, îl arendează pe timp de un an, începând cu 2 Februarie 1451, monetarului Șimon din Sibiu, cu 4 mărci v. aur sau 112 florini, arendă anuală.

La 2 Noemvrie 1610 Principele Gavril Bethlen, printr'o dispoziție, ordonă administratorului domeniului — Dobrai Petru de Leșnic — prefectul județului Zarand, — ca veniturile provenite din bunurile ce se aflau pe teritoriul orașului Baia de Criș și comunelor Bulzești și Grohot, să fie încasate astfel: De fiecare poartă câte 32 neghi, din Ciuci 40 neghi, și din Crișcioc câte 8 neghi, spanilor domeniului.

M. Sa le concede imunitate 3 ani dearândul.

În orașul Baia de Criș (Keresbánya) se face, în anul 1614, recensământul iobagilor din Zarand, de către Andreiu Kapi de Kapivör.

Pe la anul 1614, capitala jud. Bikis — orașul Giula, — aparținea județului Zarand. În fruntea județului Zarand, cu reședința în Baia de Criș, se pomenește de 29 prefecti.

Primul prefect al jud. Zarand, la anul 1195, a fost Ladislaus filus Nicolaus.

Alți prefecti au fost: contele Gyulai, Bethlem, Holaki, Kozma Pavel, Barcsay Gheorghe (1730).

Prin anul 1848 funcționa ca subprefect Ribiczei Kozma.

Cea mai veche diplomă eliberată de regele Sigismund, în care orașul Baia de Criș este declarat oraș liber regesc, datează dela 4 Aprilie 1427.

Ioan Huniade este pus în posesiunea domeniului Băiei de Criș (Keresbánya) — atunci Cybebánya, — tot în 1427.

Prin decretul datat cu 1 Sept. 1519, Baia de Criș este recunoscută de către regele Ludovic al II-lea, de oraș liber regesc.

Ioan Huniade, printr'un decret, datat cu 2 Iulie 1445, adresat juraților cetății (orașului) și celorlalți cetățeni ai Băii de Criș (Keresbánya-var), interzice de a fi conturbat monetarul Simon din Sibiu sau împiedecat în folosirea bunurilor date lui în arendă ca: minerit, etc. și să i se ia apărarea de către juriul de parc (bekebiroság) — compus din cetățenii celor 4 orașe miniere.

La 1445 Opidul Baia de Criș și jur trece în posesiunea Banului Ladislau Marothi de Masszi, care proprietate este administrată — după cum reese dintr'o diplomă, — de cei patru voveozi iubiți ai săi: Nobilis viris Moga Ladislaus de Bolya, Stefan de Birtin, Iohan de Fenyves patak, Sorbon et Iohani de Ribitze, — „voveodis nostris delectis“.

Petru Incicău
inv.-director.

(Va urma).

Fotografii, mărimi artistice,

diapositive, lucrări pentru

amatori se execută la

Foto Fortuna

E. AUER

Brad.

6-1

Informații din Zarand.

Din Blăjeni. — Culturale. În ziua de 26 Martie crt., învățătorii aparținători cercului cultural „Ion Creangă“ de sub președinția d-lui I. Blăgăilă, și-au ținut — conform programului stabilit, — ședința cercului cultural în această comună.

Lecția practică, din ob. intuiție — la cl. II-a — a fost predată de d-șoara inv. V. Șartan. Domnișoara propunătoare, a ținut o lecție reușită. S'a remarcat prin metoda pe care a întrebuițat-o. Vioiciunea de care dispuneau elevii, ne-a dovedit că lecția a fost în concordanță cu principiile școlai active. Acest lucru, a fost arătat de d-l inv. Bobaru, care în cuvinte puține, a expus principiile după care d-șoara inv. a fost călăuzită.

Conferința intimă, o fost ținută de d-l inv. Ciobanu, dând recenzia cărții: „Regionalismul educativ“, redându-ne în culori foarte vii acest nou principiu al școlai active.

A urmat ședința publică la care d-l inv. Rusu, a vorbit oamenilor despre: „Cultura și îngrijirea pomilor roditori“. Vorbirea a fost ascultată cu multă plăcere de către locuitorii comunei, cari prin numărul în care s'au prezentat, au dat dovadă de cea mai mare dragoste și interes ce poartă școlai și învățătorului.

După vorbire, a urmat un bogat și variat program — constituit din coruri, poezii, monoloage și dialoge — executate de elevii școlai de sub conducerea harnicului inv. Ion Ciobanu — din Blăjeni.

Roman Bobaru

Alegerile dela Camera de muncă Deva. Muncitorii minieri din ținutul Zărandului, în legătură cu frunzașii muncitorilor din Valea Jiului și dela Uzinele Hunedeara, vor depune listă comună la alegerile pentru secția salariaților industriali dela Camera de Muncă Deva.

Alegerile sunt fixat în 23 Aprilie. a. c.

Notaru Sechei din Tebea este mutat în comuna Turdaș Jud. Hunedoara.

Reuniunea femeilor române din Luncoiul de sus Prin străduința vrednicului slujitor al altarului, preotul Aron Roman, în comuna Luncoiul de sus s'a pus bazele asociațiunii „Reuniunea femeilor române“, care vor lucra în cadrele statutelor bisericeii ort.

Președintă a fost aleasă d-na Roman, iar Vicepreședintă d-ra Veta Camber.

Membre s'au înscris peste 50 femei din comună.

Dar ceace vrem să relievă este faptul că, asociațiunea deși destul de tânără, nu numără decât vre'o două săptămâni dela înființare, înțelegându-și chemarea, s'a pus pe lucru.

Astfel în Duminica trecută, o parte din membre, au cutreerat satul pentru a strânge ceva ajutoare unei familii rămase fără sprijinul tatălui, mort, Dumnezeu știe pe unde. (Intr'un viitor articol vom veni cu amănunte).

Protestul muncitorilor minieri contra urcării cotizațiilor pentru asigurările de pensie. Muncitorii minieri dela Soc. „Mica“ Brad vor înainta urgent un Memoriu d-lui Ministru al Muncii, Sănătăței și Ocrotirilor Sociale, prin care vor protesta energic în contra urcării nedrepte a cotizațiilor pentru asignările de pensie. Astfel prin Decisia Ministerială No. 202.759 publicată în Monitorul Oficial No. 60 din 13 Martie, a. c., cotizațiile membrilor au fost sporite după cum urmează:

Pentru cei din clasa I. s'a urcat dela 80 lei la 140 lei lunar, pentru cei din clasa II. s'a urcat dela 60 lei la 120 lei lunar, pentru cei din clasa III. s'a urcat dela 40 lei la 100 lei lunar.

Aceasta s'a făcut contrar declarațiilor, d-lui D. R. Ionițescu, Ministru al Muncii, cu ocazia discuției dela data de 1 Aprilie a. c. din Cameră, asupra proiectului de lege de unificarea

a asigurărilor sociale, când d-l Ministru a declarat testual: „nimeni nu va plăti mai mult, decât a plătit până acum“.

Deci același cântec: una se spune și alta se face!

D. Z.

Percepția din Brad este mutată la Baia de Criș. Da, e fapt împlinit. Nu prognosticuri.

Și aceasta este consecința transformării Bradului din comună urbană în comună rurală.

Cine s'ar fi atins altcum de instituțiile, cari rând pe rând ne-au fost luate; Școala Normală de fete, percepția.... și se vorbea chiar și de judecătorie.

O comună care are aproape 5000 locuitori și a cărei percepție încasa anual suma de 12-13 milioane lei, din impozite, poate fi văduvită de o instituție atât de importantă?

Incasările la percepția din Baia de Criș abea ating suma de 1¹/₂-2 milioane anual.

Ășa că nu vedem deloc rațiunea pentru care s'a luat această hotărâre.

Prin acest articol nu dorim câtuși de puțin să atingem susceptibilitatea locuitorilor din plasa „Avram Iancu“.

Nu dorim desființarea percepției din Baia de Criș, dar nici de cum nu ne face plăcere să fim șicanați și chemați pela Baia de Criș. pentru a ne plăti impozitele.

Ce vor zice locuitorii comunelor, Crăciunești, Potingani, Blăjeni, etc. care vor trebui să piardă două zile (dus și întors), pentru a merge să-și plătească impozitele directe, etc. la percepție.

Un obstacol în plus — la incasările impozitelor.

Iată cum se servește statul

Prețurile de pe piața Bradului în săptămâna curentă: Cereale (bucate): Grâul, Lei 140—150, măsura; Cucuruzul, Lei 45, măsura; Ovăsul, Lei 50, măsura; Fasolea, (mazărea) Lei 5—6, Kilogramul; Ouăle, 60—70 bani, bucata; O cupă de lapte 4—5 Lei. Mielul, între 70 Lei până la 130 Lei, bucata. Un porc de 6 luni, 500—600 Lei. O vacă bună cu lapte, 3500—4000 Lei.

Prețul vitelor s'a urcat intrucâtva și e tendință de urcare încă. Aceasta datorită probabil liberului export acordat de curând pentru Italia și Germania.

Astfel în târgul din Joia trecută s'a vândut: o pereche boi buni, cu 10.500 Lei.

Poșta Redacției și Administrației.

Am mai primit abonamente dela: d. Birău Ioan, preot Buceș, 70 lei; d. Baloșiu Simion, inv. Brad, 40 lei; d. Butoiu Mihail, inst. șc. de aplicație Deva, 80 lei; d. Cristea Firulescu, inv. Bălești-Dolj, 35 lei; d. Flitan Ioan, inv. Petrila, 35 lei; d. Popa Marin, inv. Crișan 40 lei; d. Popa Ioan II. Gura barza, 35 lei; d. Petruț Petru Ilie, Luncoiul de sus, 16 lei; d. Petruț David, Luncoiul de sus, 35 lei; d. Perian Ștefan, preot, Crișcioc, 35 lei; d. Simedrea Gavrilă, preot Bulzești de sus, 35 lei; d. Ștefan Traian, inv. Gura Barza, 80 lei; Pr. Virgil Perian, Brad, 80 lei d. Dr. Emil Fagure, Darb, 80 lei. d. Lăger Ioan șef de birou, Soc. „Mica“ Brad, d. I. Oct. Radovici, administ. Soc. „Mica“ Brad.

Rugăm pe inv. Virgil Bărnă, și pe d-ra inv. Păcurariu — Tebea, să ne trimită câte 6 lei, costul celor trei exemplare din ziarul nostru.

Dacă doreați să nu fiți abonați, trebuia să refuzați ziarul cu Nr. 1, iar nu cu Nr. 4.

Cred că am fost destul de clari, când am scris în Nr. 1 din „Zarandul“. „Acei ce nu doresc să primească foaia, să ne-o trimită înapoi“.